

Исанов Арман Серикгалиевичтің «8D04110 – Қаржы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Цифрлық трансформация жағдайында Қазақстанның банк секторын жаңғырту» тақырыбындағы докторлық диссертациясына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

№ р/н	Өлшем шарттар	Өлшем шарттарға сәйкестігі нұсқаларының бірінін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі	<p>1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы);</p> <p>3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету).</p>	<p>Диссертацияның тақырыбы келесідей ғылымның даму бағыттары мен мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді:</p> <p>1) «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (2017–2025). – Астана: ҚР Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі, 2017.</p> <p>2) Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі. ҚР Ұлттық банкі Басқармасының 2023 жылғы 29 желтоқсандағы № 82 қаулысы «Цифрлық теңге туралы». – Алматы: ҚР ҰБ, 2023.</p> <p>3) Қазақстан Республикасының Президенті. Қазақстан жасанды интеллект дәуірінде: цифрлық трансформация арқылы өзекті міндеттер және оларды шешу: Қазақстан халқына Жолдау, 2025 жылғы 8 қыркүйек. – Астана, 2025. –</p>
2	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін <u>қосады</u> /қоспайды, ал оның <u>маңыздылығы ашылған</u> /ашылмаған.	Жұмыстың ғылыми салмағы, ең алдымен, банк секторына дәстүрлі қаржы институты ретінде ғана емес, цифрлық трансформация жағдайында деректер ағындары, платформалық шешімдер, реттеуші тетіктер және клиенттік интерфейстер тоғысатын күрделі экожүйе ретінде қарауынан байқалады. Автор банктерді тек депозит қабылдайтын, несие беретін немесе төлем жүргізетін құрылым ретінде шектемей, оларды

		<p>экономиканың цифрлық жаңғыруына ықпал ететін институционалдық өзек деңгейінде қарастырады. Осы тұрғыдан алғанда, жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады, ал оның маңыздылығы жеткілікті түрде ашылған.</p> <p>Зерттеудің құндылығы цифрлық технологияларды жай сипаттаумен шектелмей, олардың банк жүйесінің ішкі табиғатын қалай өзгертетінін көрсетуінде жатыр. Автор банк қызметін құқықтық реттеу, инфрақұрылымдық тәуелділік, нарықтық орта және технологиялық бейімделу үдерістерімен бірлікте талдайды. Бұл маңызды, өйткені цифрландыруды тек техникалық жаңарту деп түсіндіру оның нақты экономикалық және институционалдық салдарын толық аша алмайды. Мұнда цифрлық трансформация банктердің функцияларын ғана емес, олардың тұрақтылық логикасын да қайта қалыптастыратын фактор ретінде көрінеді.</p> <p>Жұмыстың маңыздылығы цифрлық тәуекелдерді жүйелі талдауынан да анық байқалады. Автор технологиялық ақауларды, реттеуші кешігулерді, институционалдық үйлеспеушілікті және сыртқы қысымдарды жеке-жеке емес, өзара байланысқан көпқабатты жүйе ретінде қарастырады. Осы арқылы тұрақтылық ұғымы кеңейеді: ол тек капитал жеткіліктілігімен немесе өтімділікпен емес, сонымен бірге банктік жүйенің сыртқы өзгерістерге бейімделу қабілетімен, цифрлық инфрақұрылымның сенімділігімен және басқару сапасымен өлшенеді.</p> <p>Зерттеудің қолданбалы мәні теориялық тұжырымдардың сандық негізде тексерілуімен күшейеді. Сценарийлік болжам арқылы автор инфляция, пайыздық мөлшерлеме, сыртқы шоктар және цифрлық факторлар жағдайында банк</p>
--	--	--

			<p>секторының ықтимал өзгерісін бағалайды. Нәтижесінде маңызды қорытынды жасалады: цифрландырудың әсері автоматты түрде оң нәтиже бермейді, оның тиімділігі институционалдық дайындыққа, сыртқы ортаға және басқару сапасына тәуелді. Демек, банк секторын жаңғыртуда технология енгізу ғана жеткіліксіз, оны алдын ала есептелген, икемді саясатпен сүйемелдеу қажет.</p>
3	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың орындалу деңгейі, ең алдымен, оның ішкі логикалық құрылымынан байқалады. Мақсат пен міндеттер формалды түрде ғана берілмей, бүкіл зерттеу бойына бағыт беріп отырады, бұл жұмыстың ғылыми тұтастығын қамтамасыз етеді. Бір қарағанда бұл қалыпты талап сияқты көрінгенімен, дәл осы жүйелілік зерттеудің сапасын айқындайтын негізгі факторлардың бірі.</p> <p>Теориялық, талдамалық және қолданбалы бөлімдер өзара тығыз байланыста құрылған. Автор теориялық тұжырымдарды деректер арқылы тексеріп, оларды нақты ұсыныстарға ұластырады, нәтижесінде бөлімдер біртұтас логикалық жүйе ретінде көрінеді. Мұндай құрылым зерттеудің мазмұндық бірізділігін сақтап, ойдың даму барысын айқын көрсетеді.</p> <p>Автордың дербес ғылыми ұстанымы да анық байқалады. Ол банк секторын цифрлық жаңғырту мәселесін тек сипаттап қана қоймай, цифрландыру факторларын жүйелеп, тәуекелдер құрылымын қайта қарастырып, өз көзқарасын ұсынады. Бұл жұмыстың компилятивті емес, дербес ғылыми зерттеу екенін көрсетеді.</p> <p>Сонымен қатар аналитикалық пайымдаулар мен қорытындылар деректерді түсіндіру негізінде қалыптасқан. Олар дайын пікірлерді қайталаудан гөрі, зерттеу үдерісінің</p>

			нәтижесі ретінде көрінеді. Нәтижесінде ұсыныстар мен қорытындылар ізденушінің жеке ғылыми ізденісінің логикалық жалғасы ретінде қабылданады.	
4	Ішкі принцип	бірлік	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.</p>	<p>Диссертацияның өзектілігі жеткілікті дәрежеде және сенімді түрде негізделген. Зерттеу Қазақстан банк секторын цифрлық трансформация жағдайында қарастыра отырып, қазіргі макроэкономикалық тұрақсыздық, геосаяси қысым және цифрлық технологиялардың жедел дамуы сияқты факторлар аясында қалыптасқан нақты ғылыми әрі практикалық сұранысқа жауап береді. Бұл жерде мәселе тек уақытқа сай тақырып таңдауда емес, оның мазмұндық тұрғыда дұрыс қойылуында да жатыр. Автор цифрландырудың қаржы тұрақтылығына ықпалын біржақты емес, жүйелі байланыстар арқылы ашып көрсетеді. Әсіресе цифрлық өзгерістердің тәуекелдер құрылымын трансформациялайтынына назар аударуы маңызды. Нәтижесінде зерттеу тақырыбы тек өзекті ғана емес, сонымен бірге қазіргі қаржы жүйесіндегі терең өзгерістерді түсіндіруге бағытталған негізді ғылыми мәселе ретінде дәлелденген.</p>
			<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.</p>	<p>Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбын толық әрі дәл ашады. Жұмыстың құрылымы банк секторын цифрлық жаңғырту мәселесін теориялық пайымдаудан бастап, эмпирикалық талдау мен қолданбалы шешімдерге дейін бірізді түрде дамытады. Әр бөлім тақырыптың жеке бір қырын тереңдеткенімен, жалпы зерттеу логикасынан ауытқымайды. Нәтижесінде диссертация тұтас мазмұндық жүйе ретінде қабылданып, тақырыптың ішкі құрылымын толық ашуға мүмкіндік береді.</p>

		<p>4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.</p>	<p>Диссертацияның мақсаты мен міндеттері тақырыптың мазмұнымен табиғи түрде ұштасқан. Негізгі мақсат цифрлық трансформация жағдайында Қазақстан банк секторын жаңғырту бағыттарын ғылыми тұрғыдан негіздеуге бағытталса, қойылған міндеттер осы мақсатты кезең-кезеңімен ашуға қызмет етеді. Автор теориялық пайымдауды, тәуекелдерді бағалауды, сценарийлік болжамды және практикалық ұсыныстарды бір жүйеге біріктірген. Сондықтан мақсат пен міндеттер зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді және оның ішкі логикасын нақтылайды.</p>
		<p>4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланысы жоқ.</p>	<p>Диссертацияның бөлімдері арасында берік логикалық байланыс сақталған. Теориялық тарауда ұсынылған тұжырымдар кейінгі бөлімдерде нақты деректермен тексеріліп, одан әрі сценарийлік бағалау мен практикалық ұсыныстарға ұласады. Мұндай құрылым жұмыстың сыртқы композициясын ғана емес, оның ішкі ғылыми бірізділігін де қамтамасыз етеді. Соның нәтижесінде диссертация бөлшектенген мәтін ретінде емес, біртұтас зерттеу ретінде қабылданады.</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.</p>	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдер жеткілікті дәрежеде негізделген және жай ғана декларация түрінде берілмеген. Зерттеуде цифрлық тәуекелдерді жіктеу, банк секторын цифрлық экожүйе ретінде қарастыру, сондай-ақ сценарийлік болжам тәсілін қолдану ғылыми тұрғыдан дәлелденіп көрсетілген. Бұл шешімдер қолданыстағы әдебиеттермен салыстырылып, олардың артықшылықтары мен шектеулері ашылған. Соның арқасында ұсыныстардың ғылыми жаңалығы мен қолданбалы мәні сенімді түрде дәлелденген.</p>
5	Ғылыми жаңалық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?	Диссертацияда алынған ғылыми нәтижелер мен қорғауға шығарылған

		<p>1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>ережелер ішінара жаңа сипатқа ие. Олардың жаңалығы банк секторын дәстүрлі қаржы жүйесінің шеңберінде ғана емес, цифрлық-экожүйелік үлгі аясында қарастыруымен анықталады. Сонымен қатар жұмыста цифрлық тәуекелдерді жүйелеу және сценарийлік болжау тәсілдерін Қазақстан жағдайына бейімдеп қолдану маңызды орын алған. Осы тұрғыдан зерттеу бұрынғы теориялық және қолданбалы бағыттарды жалғастыра отырып, оларды жаңа мазмұнмен толықтырады, сондықтан нәтижелердің жаңалығы 25–75% аралығында деп бағалануы негізді.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>		<p>Диссертация қорытындылары да ішінара жаңа деп бағалануы орынды. Олар цифрлық трансформацияның банк секторының тұрақтылығына, тәуекелдер жүйесіне және институционалдық дамуына ықпалын жинақтап көрсетеді және бұрынғы ғылыми түсініктерді кеңейтеді. Маңыздысы, қорытындылар тек теориялық деңгейде қалып қоймай, нақты деректерді талдау мен сценарийлік бағалау нәтижелеріне сүйенген. Сондықтан жұмыста ғылыми жаңалық бар, бірақ ол толықтай жаңа доктрина ұсынудан гөрі, қалыптасқан ғылыми бағыттарды тереңдету сипатында көрінеді.</p>
	<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>		<p>Диссертацияда ұсынылған техникалық, технологиялық, экономикалық және басқарушылық шешімдер толықтай жаңа және жеткілікті түрде негізделген. Олардың ішінде банк секторын цифрлық жаңғыртуға арналған институционалдық тәсілдер, цифрлық тәуекелдерді басқарудың кеңейтілген жіктемесі, сценарийлік бағалау үлгілері, сондай-ақ Open API, цифрлық тенге, Explainable AI және реттеуші sandbox құралдарын енгізу жөніндегі ұсыныстар бар. Бұл</p>

			шешімдер халықаралық тәжірибені Қазақстан жағдайымен салыстыра талдау негізінде жасалған. Соған байланысты олардың ғылыми да, практикалық та құндылығы жоғары деп бағаланады.
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертацияның негізгі қорытындылары ғылыми тұрғыдан негізделген және зерттеу логикасынан табиғи түрде туындайды. Теориялық пайымдаулар отандық және шетелдік ғылыми әдебиеттерге сүйенсе, эмпирикалық тұжырымдар Қазақстан банк секторына қатысты ресми статистикалық және талдамалық деректермен бекітілген. Зерттеуде активтер, несиелік портфель, депозиттер, цифрлық сервистердің дамуы, төлем инфрақұрылымы және салалық тәуекелдер сияқты көрсеткіштер кешенді түрде қарастырылған. Нәтижесінде жасалған қорытындылар жалпы пайым түрінде емес, нақты талдау нәтижелеріне сүйенген ғылыми тұжырымдар ретінде көрінеді.
7	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ;</p>	<p>Диссертация зерттеу нәтижесінде қорғауға ұсынылатын 5 негізгі ережелері бар, олар төмендегідей жауаптарға ие:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр қағидаты дәлелденген; - қағиاداتары тривиалды емес; - қағидаттар жаңа; - қағиاداتтардың қолдану деңгейі кең; - қағидаттары жарияланған мақалаларда толық және ішінара зерттелінген және дәлелденген.

		<p>3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең.</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) иә;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	
8	Дәйектілік принципі: дереккөздер мен диссертация нәтижелерінің дәйектілігі	<p>8.1 Әдіснаманы таңдау негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:</p> <p>1) иә;</p> <p>2) жоқ.</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) иә;</p> <p>2) жоқ.</p> <p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік</p>	<p>Диссертацияда қолданылған әдіснамалық тәсілдер жеткілікті түрде негізделген және нақты сипатталған. Автор зерттеу логикасын айқын сақтап, талдау, бағалау және сценарийлік болжау әдістерін бірізді қолданған. Әдіснаманың таңдалуы зерттеу нысаны мен қойылған міндеттерге сәйкес келеді. Нәтижесінде жұмыстың ғылыми дәйектілігі қамтамасыз етіліп, алынған нәтижелердің сенімділігі күшейген.</p> <p>Зерттеу нәтижелері қазіргі заманғы ғылыми әдістер мен компьютерлік технологияларды пайдалану арқылы алынған. Деректерді өңдеу, құрылымдау, талдау және интерпретациялау барысында сандық тәсілдер мен сценарийлік модельдеу кеңінен қолданылған. Бұл өз кезегінде нәтижелердің дәлдігін, салыстырмалылығын және сенімділігін арттырған. Сондықтан диссертация эмпирикалық материалмен жұмыс істеуде қазіргі ғылыми талаптарға сәйкес орындалған деп бағаланады.</p> <p>Ұсынылған теориялық тұжырымдар, модельдер және анықталған өзара байланыстар эмпирикалық талдау мен есептік нәтижелер арқылы расталған. Автор тек жалпы теориялық пайыммен шектелмей,</p>

		<p>зерттеулермен дәлелденген және расталған: 1) иә; 2) жоқ.</p>	<p>оларды нақты статистикалық және талдамалық деректер негізінде тексерген. Соның нәтижесінде теория мен тәжірибе арасындағы байланыс айқын көрінеді. Бұл диссертацияның ғылыми негізділігін күшейтіп қана қоймай, алынған қорытындылардың практикалық мәнін де арттырады.</p>
		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.</p>	<p>Диссертациядағы негізгі тұжырымдар сенімді отандық және шетелдік ғылыми дереккөздерге сүйене отырып негізделген. Автор әдебиеттерді тақырыпқа сәйкес іріктеп, оларды тек шолу үшін емес, өзінің ғылыми пайымдарын дәлелдеу құралы ретінде орынды пайдаланған. Соның арқасында зерттеу нәтижелері кең ғылыми контексте түсіндірілген. Бұл жұмыстың теориялық базасының жеткіліктілігін және дәлелдеу мәдениетінің жоғары деңгейін көрсетеді.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын ашуға жеткілікті және мазмұндық жағынан өзекті. Онда заманауи ғылыми еңбектер, халықаралық ұйымдардың есептері, салалық талдамалық материалдар және нормативтік-құқықтық құжаттар қамтылған. Мұндай база зерттеудің теориялық және эмпирикалық бөлімдерін сенімді негіздеуге мүмкіндік береді. Әдеби шолу сапасы жағынан жұмыс тақырыбына сәйкес келеді және зерттеу логикасын толық қолдайды.</p>
<p>9</p>	<p>Практикалық құндылық қағидаты</p>	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.</p>	<p>Диссертацияның теориялық маңызы айқын және ол зерттеу мазмұнынан нақты байқалады. Жұмыста Қазақстанның банк секторы дәстүрлі қаржылық делдалдық жүйе ретінде ғана емес, цифрлық-интеграцияланған қаржылық экожүйе ретінде қарастырылған, бұл зерттеудің ғылыми мәнін күшейтеді. Автор банкті цифрлық-қаржылық экожүйе ретінде, цифрлық теңгені жаңғыртылған қолма-қолсыз ақша нысаны ретінде, ал Open API-ді ашық</p>

			<p>банкингтің институционалдық тетігі ретінде түсіндіретін нақтыланған ұғымдар жүйесін ұсынған. Сонымен бірге цифрлық трансформация, макропруденциялық реттеу, ESG-индикаторлар және киберорнықтылық арасындағы байланыстар ашылып, банк секторын бағалаудың кеңейтілген теориялық үлгісі қалыптастырылған.</p>
	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: <u>1) иә;</u> 2) жоқ.</p>		<p>Диссертацияның қолданбалы мәні айқын байқалады және алынған нәтижелерді тәжірибеде пайдалану мүмкіндігі жеткілікті түрде дәлелденген. Зерттеуде 2013–2025 жылдар аралығындағы банк секторының негізгі көрсеткіштері – активтер, несиелік портфель, депозиттер, меншікті капитал, пайда, АКТ шығындары, цифрлық технологияларға инвестициялар және кадрлық әлеует жүйелі түрде талданған. Осы деректер негізінде экономикалық-математикалық үлгілер қалыптастырылып, 2026–2030 жылдарға арналған бірнеше сценарийлік болжамдар әзірленген, бұл болашақ өзгерістердің ықтимал траекториясын бағалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, зерттеуде Macroprudential Data Hub, SupTech, RegTech, Open API, цифрлық тенге, ESG-индикаторлар және киберқауіпсіздік бағыттары бойынша нақты институционалдық ұсыныстар берілген. Осы тұрғыдан алғанда, жұмыстың нәтижелері реттеуші саясатты жетілдіруде және банк секторын стратегиялық жаңғыртуда қолдануға жарамды деп бағаланады.</p>
	<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? <u>1) толығымен жаңа;</u> 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>		<p>Диссертацияда ұсынылған практикалық ұсыныстар жаңашылдығымен және жүйелілігімен ерекшеленеді. Автор банк секторын цифрлық жаңғыртуға бағытталған кезеңдік бағдарлама ұсынып, онда кибертұрақтылықты күшейту, цифрлық инвестициялардың тиімділігін бағалау, SupTech пен RegTech</p>

			<p>құралдарын енгізу, сондай-ақ ESG қағидаттарын басқару жүйесіне енгізу бағыттары кешенді түрде қамтылған. Ұсыныстар жалпы сипатта шектелмей, нақты орындаушылармен, іске асыру мерзімдерімен және күтілетін нәтижелермен байланыстырылып берілген, бұл олардың практикалық құндылығын арттырады. Мысалы, шағын және орта банктерді цифрлық бейімдеуді қолдау, Explainable AI негізінде аудит жүргізу, Regulatory Sandbox 2.0 құралдарын кеңейту, Open API стандарттарын қалыптастыру және АКТ мамандарын дамыту секілді шешімдер ұсынылған. Осы тұрғыдан ұсыныстар банк секторын басқарудың сапалы жаңа деңгейіне көшіруге бағытталған толыққанды әрі негізделген шешімдер ретінде қарастырылады.</p>
10	<p>Жазу және рәсімдеу сапасы</p>	<p>Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.</p>	<p>Диссертацияның жазылу және рәсімделу деңгейі жоғары екені айқын сезіледі. Мәтін ғылыми талаптарға сай құрылған, бірақ артық күрделілікке ұрынбай, ой табиғи әрі бірізді дамиды. Терминдер жүйелі және орынды қолданылған, бұл әсіресе цифрлық трансформация мен банк секторына қатысты ұғымдарды нақты ашуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге тараулар мен параграфтар арасында мазмұндық байланыс сақталған, әр бөлім алдыңғы ойларды жалғастырып, зерттеу логикасын біртіндеп тереңдетеді. Кестелер мен аналитикалық тұжырымдар тек көрнекілік үшін емес, дәлелдеу элементі ретінде мәтінмен үйлесімді берілген.</p> <p>Қорытынды бөлімдер жинақы әрі мазмұнды болып, зерттеу нәтижелерін жүйелі түрде түйіндейді. Жалпы, жұмыстың құрылымы мен тілдік нақтылығы оның ғылыми мазмұнын толық әрі дұрыс қабылдауға мүмкіндік береді, бұл</p>

			диссертацияның сапалы орындалғанын аңғартады.
11	Диссертацияға ескертулер		<p>Диссертация жалпы жоғары ғылыми деңгейде орындалған және мазмұны жүйелі түрде ашылған. Сонымен қатар, жұмыстың қолданбалы маңызын одан әрі күшейту мақсатында кейбір бөлімдерде Қазақстан банктерін көлемі, нарықтағы орны немесе цифрлық даму деңгейі бойынша шағын салыстырмалы талдаумен толықтыруға болар еді. Мұндай толықтыру зерттеу нәтижелерін нақтырақ көрсетуге мүмкіндік берер еді.</p> <p>Сол сияқты, ұсынылған практикалық шаралардың ықтимал экономикалық әсерін қысқаша сандық сценарийлер арқылы көрсету жұмыстың нәтижелік бөлігін біршама айқындай түсер еді. Бұл ұсыныстар негізінен жұмысты жетілдіруге бағытталған.</p> <p>Жалпы алғанда, аталған ескертулер ұсынымдық сипатқа ие және диссертацияның жоғары деңгейде орындалғаны жөніндегі оң бағасына еш әсер етпейді.</p>
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		<p>Докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша жариялаған ғылыми еңбектері диссертация мазмұнымен және оның негізгі ғылыми бағыттарымен үйлесімді байланысқан. Бұл жарияланымдарда Қазақстан банк секторын цифрландыру, қаржылық тұрақтылық, инновациялық даму, цифрлық төлем жүйелері және жаңғырту тетіктері әртүрлі қырынан қарастырылған.</p> <p>Сонымен қатар, аталған еңбектер зерттеу нәтижелерінің алдын ала ғылыми талқылаудан өткенін көрсетеді. Яғни диссертацияда ұсынылған тұжырымдар ғылыми ортада сыннан өтіп, белгілі бір деңгейде апробацияланған деп бағалауға болады. Бұл өз кезегінде</p>

			зерттеудің ғылыми негізділігі мен өзектілігін күшейтеді.
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Исанов Арман Серикгалиевичтің «8D04110 – Қаржы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Цифрлық трансформация жағдайында Қазақстанның банк секторын жаңғырту» тақырыбындағы докторлық диссертациясы өзектілігімен, ғылыми жаңалығымен, теориялық және практикалық маңыздылығымен, қорытындыларының негізділігімен ерекшеленеді және философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін қойылатын талаптарға сәйкес келеді. Осыған байланысты ізденуші «8D04110 – Қаржы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық.

Ресми рецензент:

«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КеАҚ,
«Қаржы» кафедрасының
доцент м.а., PhD

Handwritten signature of G. S. Kodasheva

Кодашева Г.С.

